

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ**

З ДИСЦИПЛІНИ

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»**

(для студентів освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 073 Менеджмент

за освітньою програмою «Управління фінансово-економічною безпекою»)

Маріуполь - 2017

УДК 330(076)

Методичні рекомендації до написання курсових робіт з дисципліни «Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки» (для студентів ОС «Магістр» спеціальності 073 Менеджмент за освітньою програмою «Управління фінансово-економічною безпекою») / Л.А. Кислова – Маріуполь: МДУ, 2017. – 24с.

Методичні рекомендації до написання курсових робіт складено на підставі ДСТУ № 3008-95 „Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення” розроблено відповідно до нормативних документів МОН України, державних стандартів вищої освіти України, «Положення про організацію освітнього процесу в Маріупольському державному університеті», освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти.

Рекомендується студентам усіх форм навчання.

Розробник: Кислова Л.А., к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Рецензенти:

Омельченко В.Я. д.е.н., професор кафедри менеджменту Маріупольського державного університету

Марена Т.В. к.е.н., доц. кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Маріупольського державного університету

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту

Протокол № 1 від 30.08.2017 р.

© МДУ, 2017

© Кислова, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
3. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	10
4. ОЦІНЮВАННЯ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	15
ДОДАТКИ.....	16

ВСТУП

Навчальний план підготовки магістрів спеціальності «Менеджмент» за освітньою програмою «Управління фінансово-економічною безпекою» у Маріупольському державному університеті передбачає виконання курсової роботи з дисципліни «Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки», що є важливою формою самостійної роботи студентів і водночас формою контролю засвоєних ними знань.

Курсова робота стимулює розвиток творчого мислення, дозволяє систематизувати та поглибити отримані знання, розвинути набуті навички аналізу економічних процесів, дає можливість застосувати їх в самостійній дослідницькій роботі і є одним із засобів підвищення ефективності вивчення теорії та практики організації і управління системою фінансово-економічної безпеки на мікро- та макрорівнях.

Основна мета виконання курсової роботи — глибоко і творчо вивчити одну із конкретних проблем з організації та управління системою фінансово-економічної безпеки в теоретичному та прикладному аспектах, оволодіти методами наукового дослідження.

Виконання курсової роботи дозволяє студентам вивчити наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів, законодавство України, статистичні матеріали, що ілюструють розвиток економіки в сучасних умовах. На цій основі студенти мають можливість набути навичок самостійного пошуку необхідних літературних, статистичних і фактичних матеріалів, самостійного викладу теоретичних питань, робити висновки, формулювати пропозиції щодо шляхів вирішення проблем фінансово-економічної безпеки.

У процесі захисту курсової роботи студенти вчаться стисло й доступно викладати основні результати дослідження, виробляти навички публічного виступу й ведення наукової полеміки, логічно і аргументовано висловлювати свої думки, відповідати на запитання.

Методичні рекомендації розраховані на допомогу студентам у написанні та виконанні курсової роботи. В основу покладено вимоги нормативних документів (державних стандартів), а також системи стандартів з бібліотечної та видавничої справи щодо змісту та оформлення курсової роботи, організації її виконання, порядку захисту і оцінювання.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Успішне виконання курсової роботи багато в чому залежить від того, наскільки чітко кожний студент ознайомлений з основними вимогами до написання курсової роботи.

Ці вимоги стосуються насамперед:

- *теоретичного рівня роботи*, глибокого аналізу проблеми, що вивчається. У курсовій роботі студент повинен розкрити обрану тему на сучасному рівні розвитку економічної науки, використовуючи такі концептуальні підходи й наукові знання, що пояснюють різні наукові явища і причинно-наслідкові зв'язки у практиці господарювання з позицій сьогодення;

- *дослідницького характеру* виконаної роботи. Студент повинен ознайомитися зі змістом наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів за обраною темою, проаналізувати та систематизувати різні думки і підходи, сформулювати власний погляд на проблему, розробити висновки, рекомендації;

- *граматності оформлення*. Робота повинна складатися зі вступу, основної частини, висновків і пропозицій, списку використаних джерел і літератури, можливих додатків (таблиць, схем, діаграм, зразків нормативних документів тощо). У роботі не повинно бути граматичних і стилістичних помилок. Необхідно дотримуватися правил цитування, оформлення посилань (зносок), списку використаної літератури.

Курсова робота виконується державною мовою на одну із тем, затверджених кафедрою, погоджену з науковим керівником. Слід мати на увазі, що курсова робота подається науковому керівникові в термін, передбачений навчальним планом. Оформлену за вимогами курсову роботу треба здати на рецензування за два тижні до її захисту.

У рецензії науковий керівник оцінює теоретичний рівень, глибину проведених досліджень, обґрунтованість пропозицій, переваги й недоліки, якість і відповідність оформлення методичним рекомендаціям.

Для курсових робіт досить часто притаманні такі недоліки:

- безсистемне викладання матеріалу;
- повторення одних і тих самих положень;
- переписування матеріалу з офіційних видань;
- недотримання вимог до оформлення курсової роботи;
- неповне використання сучасного статистичного та фактичного матеріалу, періодичної літератури, законодавчої бази.

Курсова робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, в якій виявлені елементи переписування, а також не містить фактичних матеріалів конкретного дослідження проблеми, до захисту не допускається і повертається виконавцю на переробку чи доопрацювання.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Написання курсової роботи передбачає кілька етапів:

1. Вибір теми та осмислення завдання дослідження.
2. Добір та вивчення літератури, збирання та обробка інформації.
3. Складання плану роботи.
4. Написання та оформлення курсової роботи.

2.1. ВИБІР ТЕМИ І СКЛАДАННЯ ПЛАНУ РОБОТИ

Робота студента з *вибору теми* має розпочатися з ознайомлення з тематикою курсових робіт.

Студенти мають право вибрати запропоновану тему або довільну тему, якої немає в тематиці, затвердженій кафедрою, але при цьому обґрунтувати доцільність її розробки. Тема курсової роботи узгоджується з науковим керівником, розглядається та затверджується на засіданні кафедри. Самостійна зміна теми курсової роботи не дозволяється.

Тема курсової роботи вважається затвердженою, якщо вона погоджена з викладачем – керівником курсової роботи.

Складання плану курсової роботи є відповідальним етапом, оскільки від нього залежить якість роботи. План складають після добору і вивчення літературних джерел та складання бібліографії. Ознайомлення з матеріалом, що стосується теми курсової роботи, слід починати з перегляду відповідних розділів підручників, власних конспектів лекцій. Далі студенту необхідно ознайомитися зі змістом наукових публікацій за обраною темою і скласти попередній розгорнутий план із зазначенням основних розділів і підрозділів роботи, який потрібно узгодити з науковим керівником. План курсової роботи відбиває її структуру, тобто порядок компонування й взаємозв'язок окремих її частин.

При складанні бібліографії потрібно виділити головні літературні джерела (роботи класиків політекономії, монографії, теоретичні статті), опрацювання яких є необхідним під час написання роботи. Важливо також опрацювати відповідні законодавчі та інші нормативні акти (закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України тощо). Особливу увагу слід надавати періодичним виданням (часописи „Економіка України”, „Фінанси України”, „Банківська справа” та ін.). Важливо залучати до бібліографії монографічні роботи видатних вчених в галузі економіки. У роботі потрібно використовувати статистичний матеріал, який публікується в спеціальних виданнях Держкомстату України та періодичних виданнях.

Працюючи над літературними джерелами, доцільно робити виписки, що слугуватимуть опорою у процесі самостійного написання курсової роботи. Особливе значення мають правильне

узагальнення зібраного фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються висновки та пропозиції.

2.2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Робота повинна мати чітку і логічну структуру з відповідними складовими елементами.

Структура курсової роботи визначається студентом разом із науковим керівником.

Курсова робота має наступні обов'язкові складові:

- титульний аркуш (додаток А);
- зміст;
- вступ;
- перший розділ - теоретичний;
- другий розділ - аналітичний;
- третій розділ – рекомендаційний;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

ЗМІСТ до кожної теми курсової роботи складається студентом та індивідуально узгоджується з керівником. При цьому слід зазначити, що студент повинен самостійно скласти попередній варіант, виходячи з зібраної бібліографічної бази. Подається зміст на початку курсової роботи. Він містить найменування і номери початкових сторінок усіх розділів і підрозділів. Зразок змісту курсової роботи наведено в додатку Б.

Основна частина роботи складається зі вступу, розділів курсової роботи та висновків.

ВСТУП розкриває *актуальність обраної теми*, ступінь її розробленості й висвітлення в економічній літературі. Необхідно вказати основних вітчизняних та закордонних вчених, які займалися даною науковою проблематикою.

Необхідно сформулювати *мету і перелічити завдання дослідження*. Мета наукового дослідження – всебічне достовірне вивчення об'єкту, процесу або явища; їх структури, зв'язків та відносин на основі розроблених в науці принципів та методів пізнання, а також отримання та впровадження в практику корисних результатів. *Мета курсової роботи* повинна бути тісно пов'язана з темою дослідження та повинна чітко вказувати на проблеми, що вирішуються в курсовій роботі.

При формулюванні комплексу завдань, що підлягають вирішенню в курсовій роботі для розкриття теми необхідно зберігати їх ув'язку зі змістом курсової роботи. Це звичайно роблять у формі перерахування (вивчити..., описати..., встановити..., знайти..., вивести залежність..., охарактеризувати..., проаналізувати..., оцінити... і т.п.).

Визначається предмет і об'єкт дослідження. В якості об'єкту приймається вся сукупність відношень різних аспектів (точок зору) теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації.

Предмет дослідження — це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт.

Визначаючи об'єкт, треба знайти відповідь на запитання: *що розглядається?* Разом з тим предмет визначає точку зору розгляду, дає уявлення про зміст розгляду об'єкта дослідження, про те, які нові відношення, властивості і функції об'єкта розкриваються. Іншими словами, об'єктом виступає те, що досліджується. А предметом — те, що в цьому об'єкті має наукове пояснення.

Вказується інформаційна база, що служить джерелом первісних даних, що характеризують об'єкт дослідження, законодавчі акти, які було використано при вивченні теми та основні методичні підходи або методи, що були використані в курсовій роботі.

В завершенні вступу необхідно відобразити короткі дані про обсяг курсової роботи, кількості розглянутих питань, ілюстрацій, таблиць, додатків, використаних літературних джерел.

Наприкінці вступу *подають перелік ключових слів*, які дозволяють розкрити сутність курсової роботи. Перелік ключових слів містить 5-8 слів (словосполучень), які друкуються великими літерами у називному відмінку. Обсяг вступу не більше 2-3 сторінок.

Розділів курсової роботи повинно бути три. В свою чергу вони, структуруються, тобто поділяються на три підрозділи (підпункти) і за змістом повинні відповідати і підпорядковуватись темі і меті дослідження, бути органічно взаємопов'язаними, мати приблизно однаковий обсяг.

Перший розділ (теоретична частина) за обсягом повинен складати близько 1/5 усієї роботи та носити теоретичний або теоретико-методологічний характер.

В першому розділі основної частини подають: огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень; окреслюють основні історичні етапи розвитку наукової думки за обраної теми; висвітлюють роль та значення досліджуваного питання у розвитку економічної науки. Студент повинен стисло розкрити основні ідеї наукових шкіл з розвитку законів, категорій, понять, що аналізуються; навести класифікаційні характеристики, види, типи, форми об'єкту дослідження, визначити невирішені питання з обраної проблеми. Необхідно викласти загальну методикау і основні методи дослідження. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі.

Другий розділ (аналітична частина) - це більш ємна частина курсової роботи, на яку відводиться 2/5 всієї роботи. В цілому, ця частина роботи є основною як за змістом, так і за обсягом.

В *другому розділі*, як правило, аналізують сучасні тенденції розвитку підприємств, окремих галузей, регіонів, світових ринків, тощо. Для цього студент повинен показати вміння застосовувати економіко-математичні методи дослідження, складати динамічні таблиці, графіки та ін. Дослідження повинне проводитись, ґрунтуючись на діючому законодавстві, глибокому аналізі статистичних фактичних матеріалів.

Третій розділ (рекомендаційна частина) за обсягом повинна складати близько 1/5 усієї роботи і базуватись на результатах попередніх досліджень.

У *третьому розділі*, на підставі отриманих у попередньому розділі результатів, обґрунтовуються пропозиції та аргументовано доводиться використання позитивного світового досвіду для вирішення поставлених у курсовій роботі задач.

У разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та матеріалів інших авторів у тексті курсової роботи обов'язково повинні бути посилання на публікації цих авторів. Фрагменти оприлюднених (опублікованих) текстів інших авторів (цитати) можуть включатися до роботи виключно із посиланням на джерело (крім фрагментів, які не несуть самостійного змістовного навантаження).

ВИСНОВКИ - це заключна частина курсової роботи. Вона повинна містити загальні результати дослідження з урахуванням тих недоліків, що були виявлені у процесі аналізу, а також конкретні обґрунтовані рекомендації з подальшого удосконалення управління і функціонування об'єкту дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ повинен бути оформлений згідно діючих стандартів і містити основні законодавчі і нормативні документи за напрямом дослідження, навчальну літературу, в тому числі кафедральні розробки, тощо. Приклади оформлення бібліографічного опису у переліку посилань наведені у додатку Д.

У **ДОДАТКАХ** обсяг яких не обмежується, виносяться громіздкі таблиці, схеми, рисунки, інструкції, методики, ілюстрації допоміжного характеру, статистична інформація та ін.

3. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу друкують машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали шрифтом Times New Roman 14 розміром. Обсяг основного тексту курсової роботи повинен становити 30-35 сторінок.

Текст курсової роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве - 30 мм, праве - 15 мм, верхнє і нижнє - 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка - чорного кольору середньої жирності. Ілюстрації можуть бути як чорно-білого, так і кольорового зображення.

Титульний лист курсової роботи підписується студентом з указівкою дати.

Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВОК», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту та кожна структурна частина починається з нової сторінки. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Кожний розділ курсової роботи починається з нової сторінки і його назва оформлюється великими літерами. Відступ між пунктами за кожним розділом становить два інтервали.

Наприклад:

<p style="text-align: center;">РОЗДІЛ 1</p> <p style="text-align: center;">ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ</p> <p>1.1 Сутність та необхідність стратегічного планування фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством</p>

Скорочення слів в курсовій роботі не дозволяється, за винятком загальноприйнятих позначень.

До загального обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів курсової роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, вступ, висновок, список використаних джерел не мають порядкового номера. Всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини, нумерують звичайним чином. Не можна друкувати «І. ВСТУП» або «РОЗДІЛ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номеру крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «3.2.» (другий підрозділ третього розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках курсової роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу, і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 2.2 (другий рисунок другого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана із ілюстрацією, і де треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках "(рис. 2.2)" або зворот типу: "... як це видно з рис. 2.2" або "... як це показано на рис. 2.2.

Приклад оформлення рисунків:

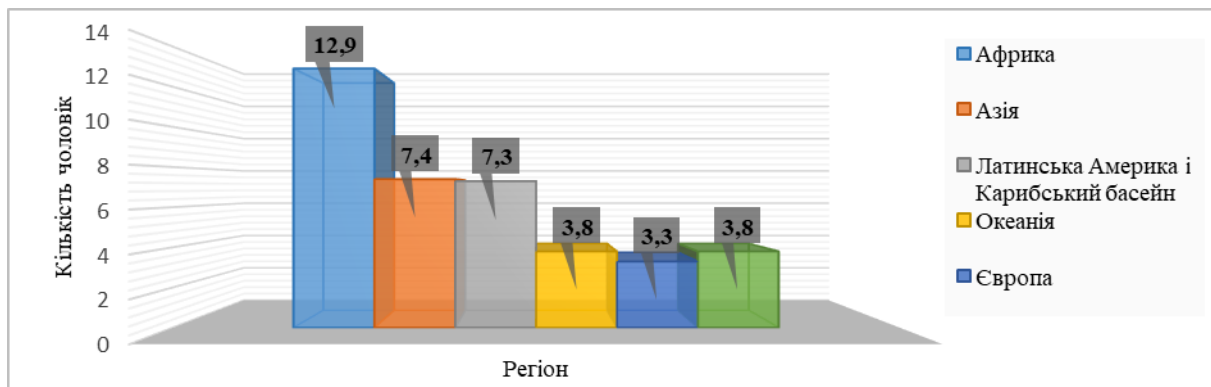


Рис. 2.2 Коефіцієнт потенційної підтримки в регіонах світу у 2016 році

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді **таблиць**. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують надпис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 2.1 » (перша таблиця другого розділу).

Приклад оформлення таблиць:

Таблиця 2.1

Ступінь зношеності основних фондів металургійних підприємств України

Найменування підприємств	Дата заснування, рік	Зношеність основних фондів, %
ЗАТ «Макіївський металургійний завод»	1899	67,4
ПАТ «Міттал Стіл» (м. Кривий Ріг)	1934	80,8
ПАТ «Дніпропетровський мет. завод ім. Комінтерну»	1899	56,6
ПАТ «Дніпропетровський мет. завод ім. Петровського»	1887	79,5
ПАТ «Дніпровський мет. комбінат ім. Дзержинського»	1889	55,2
ПАТ Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь»	1933	56,4
ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча»	1897 (відновлено в 1927р.)	57,7
ПАТ «Алчевський металургійний комбінат»	1896	38,9
ПАТ «Єнакіївський металургійний завод»	1897	13,4
ПАТ Металургійний комбінат «Азовсталь»	1933	57,1
ПАТ «Донецький металургійний завод» (ДМЗ)	1872	58,1

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 2.1».

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту дипломної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

На всі таблиці, курсової роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 2.1». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 2.1».

Формули в курсовій роботі (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номеру розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Приклад оформлення формул:

$$MV = PQ, \quad (3.1)$$

Де:

М – маса грошей в обігу;

V – середня швидкість обігу грошей;

P – середній рівень цін на товари та послуги;

Q – кількість товарів і послуг представлених на ринку.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої, симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «ДОДАТОК __» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід надавати на останні видання публікацій.

Для підтвердження власних аргументів посилання на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул .

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...у працях [1-7]...».

Якщо в тексті курсової роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

4. ОЦІНЮВАННЯ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Рівень виконання курсової роботи оцінюється науковим керівником за показниками, наведеними в таблиці 1.

Таблиця 1

Оцінювання курсової роботи за кредитно-модульною системою

Якість викладу матеріалу, пропорційність змісту відповідно до плану теми	Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 45	до 20	до 20	до 25	100

Захист курсової роботи – завершальний етап. Під час підготовки до захисту курсової роботи студентові необхідно ознайомитись з відгуком наукового керівника. Захист відбувається в присутності наукового керівника та всіх студентів групи. На захист у виступі коротко викладає зміст виконаної курсової роботи, дає відповідь на запитання студентів і наукового керівника. За результатами захисту та з урахуванням якості виконання курсової роботи виставляється остаточна оцінка.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студент, який не захистив курсову роботу, до складання екзамену з відповідної дисципліни не допускається.

Зразок титульного аркуша

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

КУРСОВА РОБОТА

з

(назва дисципліни)

на тему: _____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи

напряму підготовки _____

спеціальності _____

(прізвище та ініціали)

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

(підпис)_____
(прізвище та ініціали)_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)

м. Маріуполь – 20 __ рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	4
1.1. Сутність та необхідність стратегічного планування фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством.....	4
1.2. Принципи та етапи стратегічного планування фінансово-економічної безпеки.....	8
1.3. Методичні підходи до розроблення стратегічного плану.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ММК ІМ. ІЛЛІЧА»).....	15
2.1. Організаційно-економічний аналіз господарської діяльності ПАТ «ММК ім. Ілліча».....	15
2.2. Оцінка сильних та слабких сторін внутрішньої фінансової політики ПАТ «ММК ім. Ілліча»	18
2.3. Вплив загроз зовнішнього середовища на фінансове становище ПАТ «ММК ім. Ілліча».....	21
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	24
3.1. Проблеми стратегічного планування фінансово-економічної безпеки на підприємствах України.....	24
3.2. Обґрунтування портфелю стратегій підприємства ПАТ «ММК ім. Ілліча».....	28
3.3. Розробка стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки ПАТ «ММК ім. Ілліча».....	32
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37
ДОДАТКИ.....	40

Приклади оформлення бібліографічного опису у переліку посилань

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. — К.: Ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України, т.59). 2. Шкляр В. Елементал: [роман] / Василь Шкляр. — Львів: Кальварія, 2005. — 196, [1]с. — (Першотвір).
Два автори	1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. — К.: Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с. — (Бібліотека наукового щорічника «Україна дипломатична»; вип. 1). 2. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. — Львів: Растр-7, 2007. — 375 с
Три автори	1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущей организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г.Д.; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. — Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2007. — XLIII, 265 с.
Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвицький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. — К.: НДІ «Укragenпромпродуктивність», 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи). 2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. — К.: Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. — (ПТО: Професійно-технічна освіта).
П'ять і більше авторів	1. Психологія менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина І. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. — [3-е изд.]. — Х : Гуманитар. центр, 2007.—510 с. 2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. — К.: Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. — (Серія «Формування здорового способу життя молоді»: у 14 кн., кн. 13).
Без автора	1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К: Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу). 2. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб. наук. праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. — Чернівці: Рута, 2007. — 310 с.
Багатотомний документ	1. Історія Національної академії наук України, 1941—1945 / [упоряд. Л. М Яременко та ін.]. — К.: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007— (Джерела з історії науки в Україні). Ч.2: Додатки — 2007. —573, [1]с. 2. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. — Житомир : Полісся, 2006. — . — (Науково-документальна серія книг «Реабілітовані історією» : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П. Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. — 2006. — 721, [2] с.

Матеріали конференцій, з'їздів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників [«Молодь України і аграрна реформа»], (Харків, 11—13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. — 167 с. 2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. — К. : ІСОА, 2002. — 147 с. 3. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій: зб наук, праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. — Дніпропетровськ: Навч. кн., 1999. — 215 с.
Препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. — Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. — 7, [1] с. — (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).
Депоновані наукові праці	<ol style="list-style-type: none"> 1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.]; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. — М., 2002 — 110 с. - Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432. 2. Разумовский В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. — М., 2002 — 210 с. — Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.
Словники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Географія : словник-довідник / [авт-уклад Ципін В. Л.] — Х : Халімон, 2006. — 175. [1] с. 2. Європейський Союз: словник-довідник / [ред. –упоряд. М Марченко] — 2-ге вид., оновл. — К. : К.І.С., 2006. — 138 с.
Атласи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. Продукт. сил України НАН України [та ін.]. — К. : Варта, 2006. — 217, [1] с. 2. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда : [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. — Х. : Ранок, 2005. — 96 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К : Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань). 2. Медична статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. — К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи).
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. — [Чинний від 2006-01-01] — К.: Держспоживстандарт України, 2006. — IV, 231 с. — (Національний стандарт України).
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Петров П. П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. - К., 2005. - 276 с.
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Новосад І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 «Технологія машинобудування» / І. Я. Новосад. — Тернопіль, 2007. — 20, [1] с.
Авторські свідоцтва	<ol style="list-style-type: none"> 1. А. с. 1007970 СССР, МКН В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). — № 3360585/25-08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00.

	Приемопередающее устройство / Чугаева В. И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. - № 2000131736/09; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (П ч.).
Частина книги, Періодичного продовжуваного видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. — 2006. — № 6. — С. 14—17. 2. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов — основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. — 2007. — № 1. — С. 39—61. 3. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. — 2007. — № 1. — С. 25—29. 4. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. — 2007. — Т. 2, № 2. — С. 13—20.
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. мед. вузів III—IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв — 80 Min / 700 MB. — Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. — (Бібліотека студентів-медиків) — 1 електрон. оптич. диск (CD-ROM) ; 12 см. — Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000 — Назва з контейнера. 2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс]: за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. — К : CD-вид-во «Інфодиск», 2004. — 1 електрон. оптич. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. — (Всеукр. перепис населення, 2001) — Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану. 3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. «Крим-2003») [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник. — 2003. — № 4. — С. 43. — Режим доступу до журн: http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.html.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ
для студентів освітнього ступеня «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
за освітньою програмою «Управління фінансово-економічною безпекою»

Розробник: Кислова Л.А.

Виготовлення оригінал-макету
Підписано до друку р. Формат 60x84 1/8
Друк-Rizo. Гарнітура Times New Roman-12
Обсяг – 1 др. арк. Наклад ____ прим.
Замовлення №

Маріупольський державний університет
Видавничо-поліграфічний центр
Адреса університету і видавництва:
м.Маріуполь, пр.Будівельників,129-а

